

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת בא תשע"ד שנה ג' גליון 122

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: יסוריו של האדם מדודים במידה ובמשקל

והנה הכלב הוא השומר, כי גם כשהוא ישן הוא מרגיש כל עובר ושב, מה שאין כן בשאר החיות, ולכן לעולם שמים את הכלב לשומר, אם בבית אם בעדר צאן, ולכן גם למעלה אותם שהם בדמות הכלבים הם שומרים, וכשרואים ומרגישים שבאה איזו נשמה צועקים, ואז קמים החיות והאריות וחוטפין הנשמה אם היא ראויה להם.

ובאם זכתה הנשמה אז הקב"ה מסתירה מאלו הכלבים עזי נפש, ומאלו החיות רעות, ועל זה אמרו רז"ל שאמרה אסתר תחילה "הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי" ואח"כ "הושיעני מפי אריה" והכוונה כי אסתר היא כינוי לנשמה, ואם היא כשרה הקב"ה מסתירה מהכלבים ומעלה אותה למעלה, ואם להפך הוא מסתיר פניו ממנה ואז רואים אותה הכלבים וצועקים וכו'.

עוד מצינו שכתב בספה"ק דגל מחנה אפרים (פרשת מסעי): וגם הצדיק עצמו הוא מכונה בשם ישראל, על שם לי ראש, היינו שהוא מדובק תמיד למקור שהיא החכמה שהיא המקור וראש (קהלת ח', א'). ע"כ. וזהו "לכל בני ישראל" לכל אותם תלמידים שהם נקראים בנים של הצדיק, שחז"ל (ספרי פרשת ואתחנן, ל"ד) דורשים את הפסוק של "ושננתם לבניך" – "אלו התלמידים". "לא יחרץ כלב לשונו מאיש ועד בהמה" אותם מזיקים המושלים לכלבים אין להם רשות להזיק, הן לתלמיד שהוא בגדר "איש" והן לתלמיד קטן שהוא בגדר "בהמה", וזאת הן בחייו של האדם והן לאחר מותו, אין להם רשות להזיק ולקטרג, כי הצדיק שומר ומגן עליו.

כמו שמסופר על הרה"ק בעל אהבת ישראל מו"ז'ניץ ז"ע שהיה אחד מחסידיו שהיה מקפיד בכל שנה בפורים לבוא

"ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו".

יש לפרש בדרך הדרש את מאמר הכתוב "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו", הכלב מסמל את הרע שבעולם, וכדברי התיקוני הזוהר (תיקון כ"א): ואם היו זכאים היה יורד דיוקן של אריה והיה מקבל את הקרבן וזה מיכאל שדרגתו חסד הוא היה מקבל תפילת שחרית. ואם לא זכו מה כתוב בקרבן: "לכלב תשליכון אותו" (שמות כב, לו) שחשיב כטרפה. ובשל כך יורד דיוקן של כלב לקבל את אותו דורון וקרבן. וזהו הכלב שעליו אמר דוד המלך עליו השלום: "הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי" (תהלים כ"ב, כ"א), וכל מלאכי חבלה הנם כלבים צועקים במשמרת השנייה של הלילה. הם צווחים ונובחים ואומרים "הב, הב" בגלל שהם מצד של גיהנום סם המוות שנאמר בו "לעלוקה שתי בנות הב הב" (משלי ל', ט"ו).

כמו כן כתב בספה"ק שומר אמונים (פרק ז' וז"ל: דע כי בצאת הנשמה מהעולם הזה שהיא רוצה לעלות לאדוניה, הנה יש מקום חושך ואפילה מהלך שלשה ימים, ולזה רמז השם יתברך במצרים "חשך שלשה ימים" וכשהנשמה רוצה לעלות ופוגעת בזה החשך, הנה שם חיות רעות השומרות את הדרך, לפי שיש שם דרך ישר העולה למעלה לירושלים של מעלה שהיא מכוונת כנגד ירושלים של מטה, שכל הנשמות הטהורות עולות בדרך ההיא, ויש דרך אחרת ההולכת דרך גיהנם והיא מתחלקת לשלשים ושש אלפים דרכים, ובמקום אשר יתפרדו שני דרכים אלו, שם יש כל מיני חיות, על דרך שיש בעולם הזה אריות נמרים וכו' וכלבים שומרים, אלו הדרכים שלא להניח לעלות למעלה אלא הנשמות הטהורות, ולחטוף האחרות ולהוליכם לגיהנם לקבל ענשם.

לרבו, פעם אחת באמצע שיושב בסעודה חשב לעצמו, הנה אני עוזב את ביתי ומשפחתי כדי לבוא עד הרבי, ואילו הרבי כמעט בכלל לא מתייחס אלי. תוך כדי שהוא חושב כך, נזדעק האהבת ישראל ואמר לו: האמנם איני שם לב אליך, לאחר אריכות ימים ושנים, תרגיש את הטובה שיש לך מכך.

כמו כן מסופר על אחד מחסידיו של הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע, שלאחר שנפטר, ראה רבו בעיניו הקדושות שמצבו לא כל כך טוב, וכל המלאכים הסובבים אותו רוצים להזיקו, וזעק ואמר: יהודי שעבר על מפתן ביתי, הנכם מעיזים לנגוע בו לרעה, והרחיק את כולם.

ומובא בהקדמתו של האמרי יוסף לספר ליקוטי תורה וש"ס (ספר דברים ד"ה וכמ"כ שמענו): וכמו כן שמענו ממנו ברבים ששמע מהרה"ק מו"ה יהודה צבי מראזלי זצלה"ה שראה את רבו וחותנו הקדוש מה"ר צבי הירש (בעל עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע) אחר הסתלקותו, ושאל אותו אם הוא כבר על מכוננו בגן עדן העליון, והשיב לו, שאינו רוצה לילך למקומו עד שיתקן כל אנשי שלומו ויעמידם על מכונם בשורש העליון. כך סיפר בשם הרה"ק מראזלי ז"ל (ואמר, שמי שדבוק בחיים חיותו לצדיק אמת, אחר פטירתו מזה העולם מראין לו את רבו והוא מוכרח לעשות לו טובה בעולם הבא. ע"כ שמעתי). וסיים הוא, ואני נתיישבתי בדעתי למה לי הטורח הזה לאחר פטירתתי, מוטב שאתקן אותם ואעמידם על מכונם כל זמן שאני בעולם הזה.

וסיפר לי אחד מצאצאיו הקדושים שלן אצלו בעת חוליו, ופעם אחת באמצע הלילה הלך אצל מיטתו לאט בלי מנעלים על רגליו, לראות מה הוא עושה, וראה אותו אוזח בדיקנא קדישא שלו ובוכה, ורבינו הרגיש שאחד עומד אצל המיטה, ושאל אותו מי הוא, ואמר לו שהבכיה היא שרוצה להעמיד כל אנ"ש על מכונם קודם פטירתו שיתקן על אחד מה שבא לזה העולם השפל, דלא ליעול בכיסופא לעלמא דאתי. ע"כ.

ויש לומר, הטעם שהכלב מסמל את הרע בעולם, משום שתכונתם של הכלבים שהם נאמנים לבעליהם, וכמובא בירושלמי (תרומות פ"ח ה"ג) מעשה ברועים, שהיו חולבים חלב מן הבהמות, בא נחש ושתה מן החלב, והיה שם כלב של הרועים, וראה ששתה הנחש מן החלב, והרועים לא ראו. אחר כך רצו הרועים לאכול מן החלב, נבח הכלב על הרועים כדי שלא יאכלו ויזיק להם. אך הם לא הבינו שנובח לטובתם

ואכלו ומתו. וכן מובא שם מעשה נוסף על הכלב שהציל אישה מן השביה. יעו"ש.

כמו כן היסורים הבאים על האדם נאמנים הם לשולחיהם, כדברי הגמרא בעבודה זרה (נה). אמר רבי יוחנן; מאי דכתיב "וחלאים רעים ונאמנים"? רעים בשליחותן (שמסירים את הגוף, רש"י) ונאמנים בשבועתן.

פעם אחת שאלו את רבי זושא על מה הוא חושב כאשר הוא אומר את ברכת שעשה לי כל צרכי, כידוע הברכה מתייחסת לנעלים. הנעלים הן ברכה של ממש. בלעדיהם לא היינו יכולים ללכת לבית הכנסת, ללימודים, או לעבודה. השו"ע (או"ח סימן מ"א, סעי' א') כותב, כי לפני שתיקנו חז"ל את ברכת השחר כסדר הזה שאנו אומרים בכל בוקר, היה היהודי מברך את ברכת "שעשה לי כל צרכי" מיד לאחר שהיה נועל את מנעליו. רבי זושא, היה כידוע עני מרוד ולא היו לו נעליים, ולא היה באפשרותו להשיג אף זוג נעליים במצב סביר, ובכן, על מה חשב רבי זושא בעת שאמר את ברכת "שעשה לי כל צרכי"? על מה כיוון? כשנשאל על כך, ענה: תארו לעצמיכם מלך, ולו בגד יקר עד מאוד העשוי מחוטי משי ברקמות זהב, והמלך ביקש למכרו – ואכן, הגיע קונה רציני אשר ביקש לקנות את הבגד, כמובן, שמחירו היה כרבע ממחירו האמיתי ומשווי, והנה – מודד הוא את הבגד, והרי הוא גדול ורחב עליו, מה עשה אותו אדם? השיג חייט מומחה שהצר את הבגד כפי מידותיו. לו היה הבגד צר, ודאי היה מוצא החייט פתרון להרחבתו. כל זה כאשר מדובר בבגד, כך ניתן להתאימו מאדם למישנהו. אולם, אילו היה מבקש המלך למכור את נעליו, ואותו אדם היה מודד אותן ומרגיש שהן רחבות עליו, הרי בודאי שלא ימצא הסנדלר שיקצר או ייצר את הנעל בדיוק לפי מידותיו, נעל חייבת להתאים בדיוק לנועל אותה. ועל זה מכוון אני, סיים רבי זושא ואמר לתלמידים, לא משנה באיזה מצב אני נמצא, הקב"ה נותן לי את כל צרכי בדיוק לפי מידותי ובהתאמה אישית, כמו שמוכר מתאים ללקוחו זוג נעליים. זה לא גדול עלי, הקשיים שלי, זה לא לוחץ לי, אלו הן הצרכים שלי, ואותן בדיוק אני מקבל מה', והקשיים הללו נתפרו במיוחד עבורי מאת הבורא יתברך.

משום כך, דוקא הכלב אשר בתכונתו נאמן לבעליו, הוא משול לייסוריו של האדם, להורות וללמד, כי כל היסורים הם במידה ובמשקל כפי כוחו ויכולתו של האדם.